

ISSN: 2181-0796

DOI: 10.26739/2181-0796

www.tadqiqot.uz

**TIL, TA'LIM, TARJIMA
XALQARO JURNALI**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ
ЯЗЫК, ОБРАЗОВАНИЕ, ПЕРЕВОД**

**INTERNATIONAL JOURNAL OF
LANGUAGE, EDUCATION, TRANSLATION**

Alisher Navoi

**VOLUME 3
ISSUE 3**

2022

TIL, TA'LIM, TARJIMA

3-SON, 3-JILD

ЯЗЫК, ОБРАЗОВАНИЕ, ПЕРЕВОД

НОМЕР-3, ВЫПУСК-3

LANGUAGE, EDUCATION, TRANSLATION

VOLUME-3, ISSUE-3

TOSHKENT-2022

TIL, TA'LIM, TARJIMA XALQARO JURNALI

№3 (2022) DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.7191413>

Bosh muharrir:

Mirzayev Ibodulla
f.f.d., professor (O'zbekiston)

Bosh muharrir o'rinbosari:

Ismoilov Salohiddin
f.f.n., professor (O'zbekiston)

TAHRIR HAY'ATI:

Boqiyeva Gulandom f.f.d., professor (O'zbekiston)	Uluqov Nosirjon f.f.d., professor (O'zbekiston)
Jalolov Jamol p.f.n., professor (O'zbekiston)	Eltazarov Jo'liboy f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dadaboyev Hamidulla f.f.d., professor (O'zbekiston)	Umurqulov Bekpo'lat f.f.d., professor (O'zbekiston)
Yo'ldoshev Qozoqboy p.f.d., professor (O'zbekiston)	Bakirov Poyon f.f.d., professor (O'zbekiston)
Rasulov Ravshanxo'ja f.f.d., professor (O'zbekiston)	Pardayev Azamat f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Mustafa Ug'urlu f.f.d., professor (Turkiya)	Xayrullayev Xurshid f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Mamatov Abdi f.f.d., professor (O'zbekiston)	Kiselev Dmitriy f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Zubova Lyudmila f.f.d., professor (Rossiya)	Mirzayev Rahmatulla yu.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Safarov Shahriyor f.f.d., professor (O'zbekiston)	Sobirov Anvar PhD (O'zbekiston)
Shahobiddinova Shohida f.f.d., professor (O'zbekiston)	Ubaydullayeva Maftuna PhD (O'zbekiston)
To'xtasinov Ilhom p.f.d. (O'zbekiston)	Isakova Nodira f.f.n. (O'zbekiston)
Qulmamatov Do'smamat f.f.d., professor (O'zbekiston)	Qodirova Barno kotib, PhD (O'zbekiston)
Mirzohidova Muyassar f.f.d., professor (Qirg'iziston)	Xasanov Axmad mas'ul kotib, (O'zbekiston)

ILMIY MASLAHAT KEMGASHI:

Turniyozov Ne'mat f.f.d., professor (O'zbekiston)	Mo'minov Siddiq f.f.d., professor (O'zbekiston)
Irisqulov Muhammadavaz f.f.d., professor (O'zbekiston)	Mamatov Abdug'ofur f.f.d., professor (O'zbekiston)
Berdaliyev Abduvali f.f.d., professor (Tojikiston)	Suvonova Nigorabonu f.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Sayfullayeva Ra'no f.f.d., professor (O'zbekiston)	Mukhametkaliyeva Gulnar f.f.n. (Qozog'iston)
Djusupov Maxanbat f.f.d., professor (O'zbekiston)	Saidov Sa'no f.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Jabborov Xo'jamurod f.f.d., dotsent (O'zbekiston)	
Bozorov Odil f.f.d., professor (O'zbekiston)	
Abdiyev Murodqosim f.f.d., professor (O'zbekiston)	
Raximov G'anisher f.f.d., professor (O'zbekiston)	
Yaqubov Jamoliddin f.f.d., professor (O'zbekiston)	
Baqoyeva Muhabbat f.f.d., professor (O'zbekiston)	
Karimov Suyun f.f.d., professor (O'zbekiston)	

Sahifalovchi: Shakhram Fayziev

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр. 1, дом-2.
Web: [http://www.tadqiqot.uz/;](http://www.tadqiqot.uz/)
Email: info@tadqiqot.uz Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: [http://www.tadqiqot.uz/;](http://www.tadqiqot.uz/)
Email: info@tadqiqot.uz Тел: (+998-94) 404-0000

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ЯЗЫК, ОБРАЗОВАНИЕ, ПЕРЕВОД

№3 (2022) DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.7191413>

Главный редактор:

Мирзаев Ибадулла
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Исмаилов Салахиддин
к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бакиева Гуландом
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Жалалов Жамол
д.п.н., профессор
(Узбекистан)

Дадабаев Хамидулла
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Йулдашев Казакбай
д.п.н., профессор
(Узбекистан)

Расулов Равшанхужа
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Мустафа Угурлу
д.ф.н., профессор
(Турция)

Маматов Абди
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Зубова Людмила
д.ф.н., профессор
(Россия)

Сафаров Шахриёр
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Шахабиддинова Шахида
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Тухтасинов Илхам
д.п.н., профессор
(Узбекистан)

Кулмаматов Дусмамат
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Мирзахидова Муяссар
д.ф.н., профессор
(Киргизистан)

Улуков Насиржан
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Элгазаров Жулибай
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Умуркулов Бекпулат
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Бакиров Поён
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Пардаев Азамат
д.ф.н., доцент
(Узбекистан)

Хайруллаев Хуршид
д.ф.н., доцент
(Узбекистан)

Киселев Дмитрий
д.ф.н., доцент
(Узбекистан)

Мирзаев Рахматулла
д.ю.н., доцент
(Узбекистан)

Собиров Анвар
PhD
(Узбекистан)

Убайдуллаева Мафтуна
PhD
(Узбекистан)

Исакова Нодира
д.ф.н.
(Узбекистан)

Кадирова Барно
секретарь, PhD
(Узбекистан)

Хасанов Ахмад
отв. секретарь
(Узбекистан)

НАУЧНЫЙ СОВЕТ:

Турниязов Нёзмат
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Ирискулов Мухаммадаваз
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Бердалиев Абдували
д.ф.н., профессор
(Таджикистан)

Сайфуллаева Раёно
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Джусунов Маханбат
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Жаббаров Хужамурал
д.ф.н., доцент
(Узбекистан)

Базаров Адил
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Абдиев Мурадқасим
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Рахимов Ганишер
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Якубов Жамалиддин
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Бакоева Мухаббат
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Каримов Суюн
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Муминов Сиддик
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Маматов Абдуғафур
д.ф.н., профессор
(Узбекистан)

Сувонова Нигорабону
к.ф.н., доцент
(Узбекистан)

Мукхаметкалиева Гульнар
к.ф.н.
(Казахстан)

Саидов Саёно
к.ф.н., доцент
(Узбекистан)

Вёрстка: Шахрам Файзиев

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр. 1, дом-2.
Web: [http://www.tadqiqot.uz/;](http://www.tadqiqot.uz/)
Email: info@tadqiqot.uz Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: [http://www.tadqiqot.uz/;](http://www.tadqiqot.uz/)
Email: info@tadqiqot.uz Тел: (+998-94) 404-0000

INTERNATIONAL JOURNAL OF LANGUAGE, EDUCATION, TRANSLATION

№3 (2022) DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.7191413>

Chief Editor:

Mirzaev Ibodulla
Doc. of philol. scienc.,
prof. (Uzbekistan)

Deputy Chief Editor:

Ismailov Salokhiddin
Cand. of phil. sciences, assistant
professor (Uzbekistan)

EDITORIAL BOARD:

Bakieva Gulandom
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Jalolov Jamol
Doc. of ped. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Dadaboev Khamidulla
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Yuldashev Kazakbay
Doc. of ped. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Rasulov Ravshankhuja
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Mustafa Ugurlu
Doc. of phil. scienc., prof.
(Turkey)

Mamatov Abdi
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Zubova Lyudmila
Doc. of phil. scienc., prof.
(Russia)

Safarov Shakhriyor
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Shakhobiddinova Shokhida
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Tukhtasinov Ilhom
Doc. of ped. scienc.
(Uzbekistan)

Kulmamatov Dusmamat
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Mirzokhidova Muyassar
Doc. of phil. scienc., prof.
(Kirghizistan)

Ulukov Nosirjon
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Eltazarov Juliboy
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Umurkulov Bekpulat
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Bakirov Poyon
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Pardaev Azamat
Doc. of phil. scienc., assoc. prof.
(Uzbekistan)

Khayrullaev Khurshid
Doc. of phil. scienc., assoc. prof.
(Uzbekistan)

Kiselev Dmitriy
Doc. of phil. scienc., assoc. prof.
(Uzbekistan)

Mirzaev Rahmatulla
Doc. of jurispr. scienc., assoc. prof.
(Uzbekistan)

Sobirov Anvar
PhD
(Uzbekistan)

Ubaydullayeva Maftuna
PhD
(Uzbekistan)

Isakova Nodira
Doc. of phil. scienc.
(Uzbekistan)

Kadirova Barno
Secretary, PhD
(Uzbekistan)

Hasanov Ahmad
senior secretary
(Uzbekistan)

SCIENTIFIC ADVISORY COUNCIL:

Turniyazov Nemat
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Iriskulov Muhammadavaz
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Berdaliev Abduvali
Doc. of phil. scienc., prof.
(Tajikistan)

Sayfullaeva Rano
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Djusupov Makhanbat
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Jabborov Khojamurod
Doc. of phil. scienc., assoc. prof.
(Uzbekistan)

Bozorov Odil
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Abdiev Murodkosim
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Rakhimov Ganisher
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Yakubov Jamoliddin
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Bakaeva Mukhabbat
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Karimov Suyun
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Muminov Siddik
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Mamatov Abdugafur
Doc. of phil. scienc., prof.
(Uzbekistan)

Suvonova Nigorabonu
Cand. of phil. sciences, assoc. prof.
(Uzbekistan)

Mukhametkalieva Gulnar
Cand. of phil. sciences (Kazakhstan)

Saidov Sano
Cand. of phil. sciences, assoc. prof.
(Uzbekistan)

Pagemaker: Shakhram Fayziev

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр. 1, дом-2.

Web: [http://www.tadqiqot.uz/;](http://www.tadqiqot.uz/)

Email: info@tadqiqot.uz Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: [http://www.tadqiqot.uz/;](http://www.tadqiqot.uz/)

Email: info@tadqiqot.uz Тел: (+998-94) 404-0000

TILSHUNOSLIK

1. Бушуй Т.А.	
Неолексикография: проблемы и перспективы.....	7
2. Boltayev M.	
Yangi o'zbek alifbosi va uni takomillashtirish.....	16
3. Isakova N., Togaev I.	
Interpretation of the term borrowing from foreign languages in the Uzbek language.....	25
4. Tuklieva G.N.	
Concept and essence of journalistic discourse.....	34
5. Фаффоров Н.	
Ўзбек спорт терминларининг лексикографик талқини.....	42
6. Koziyeva I.K.	
Rus antroponimikasining rivojlanish tarixi.....	52
7. Гаппаров А.Қ.	
Ижтимоий-сиёсий лексиканинг социолингвистик тадқиқ асослари.....	62
8. Faleeva E.V.	
Current status of english neology.....	70
9. Hasanov A.I.	
"Sudxo'rning o'limi" qissasida qo'llanilgan iqtisodiy va bankka oid terminlar tahlili.....	81
10. Ubaydullayeva U.A.	
Alisher Navoiy "Layli va Majnun" dostonida to'y, bazm va musiqaga oid terminlar.....	89

TA'LIMSHUNOSLIK

11. Ҳамроев Ф.	
Ўқув топшириқларини такомиллаштиришнинг педагогик-психологик ва прагматик хусусиятлари.....	97
12. Мўминова Т.С.	
Ҳозирги ўзбек адабиётида қиссанинг янгиланиш тамойиллари.....	106
13. Ernazarov R.	
Numerativ so'zlar va ularni o'qitishda klaster metodidan foydalanish.....	115

TARJIMASHUNOSLIK

14. Eshboyeva T. S., Ergashev X.M.	
She'riy tarjima haqida ayrim mulohazalar.....	124

ТИЛ, ТАЪЛИМ, ТАРЖИМА ЯЗЫК, ОБРАЗОВАНИЕ, ПЕРЕВОД LANGUAGE, EDUCATION, TRANSLATION

Koziyeva Iqbol Komiljonovna
O'qituvchi,
Buxoro davlat universiteti,
Buxoro, O'zbekiston
ikbolkoziyeva0105@gmail.com

RUS ANTROPONIMIKASINING RIVOJLANISH TARIXI

 <https://doi.org/10.5281/zenodo.7191492>

ANNOTATSIYA

Maqolada rus antroponimikasining rivojlanish tarixi, antroponimikada folklor va kanonik shaxsiynomlarni, shuningdek, bir xil ismning adabiy va dialekt, rasmiy va norasmiy shakllari mavjudligi haqida so'z boradi. Har bir davrda har bir etnos o'z antroponimikon - shaxsiy nomlarning reestriga ega. Antroponimika sohasi ismlarni o'rganish jihatdan: insoniy fazilatlarining xarakteristikasi, shaxsning otasi, oilasi, oilasi bilan aloqasi, millati, kasb-hunar turi, har qanday hududdan kelib chiqishi, yoshi bilan bog'liq nomlarning o'zgarishi, ijtimoiy yoki oilaviy ahvolining o'zgarishi, boshqa millat odamlari orasidagi hayot, yashirin jamiyatlarga kirish, boshqa e'tiqodga o'tish, tabu va boshqalarga bo'linadi. Sotsializm davridagi nomlarning xususiyatlari, jamiyatning mafkurasiga yangi nomlar uchun asos yaratgan yangi tushunchalarni kiritish orqali maxsus o'rganilishi haqida tushuncha beriladi. Shuningdek, rus nomlari ko'p asrlik va boy tarixga ega ekanligi haqida ta'kidlab o'tilgan.

Kalit so'zlar: Antroponimika, rus antroponimi, ism, antroponik tizim, antroponim modellar, patronim, matronim, familiya, laqab.

Koziyeva Iqbol Komilzhonovna
Teacher,
Bukhara State University,
Bukhara, Uzbekistan
ikbolkoziyeva0105@gmail.com

THE HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF RUSSIAN ANTHROPNYMY

ABSTRACT

The article deals with the history of the development of anthroponymy, anthroponymy, folklore and canonical personalities, as well as the existence of literary and dialectical, formal and informal forms of homogeneity. In each period, each ethnos has its own anthroponymicon - a register of individual names. The field of anthroponymy in terms of the study of names: the characteristics of human qualities, the person's father, family, relationship with family, nationality, type of profession, origin from any region,

change of age-related names, social or family status change, life among people of other nationalities, access to secret societies, conversion to another faith, taboo, and so on. The properties of names in the socialist era are given a special understanding by the introduction of new concepts into the ideology of society, which formed the basis for new names. It is also noted that Russian names have a long and rich history.

Keywords: Anthroponymy, Russian anthroponym, name, anthroponic system, anthroponym models, patronymic, matronym, surname, nickname.

Козиева Икбол Комилжоновна

Преподаватель,

Бухарский государственный университет,

Бухара, Узбекистан

ikbolkoziyeva0105@gmail.com

ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ РУССКОЙ АНТРОПОНИМИИ

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается история развития антропонимии, антропонимии, фольклорных и канонических личностей, а также существование литературно-диалектических, формальных и неформальных форм однородности.

В каждый период у каждого этноса есть свой антропонимикон - регистр индивидуальных имен. Область антропонимии с точки зрения изучения имен: характеристика человеческих качеств, отец человека, семья, связь с семьей, национальность, род профессии, происхождение из какого-либо региона, изменение возрастных имен, социальное или семейное положение. перемены, жизнь среди людей других национальностей, доступ в тайные общества, обращение в другую веру, табу и т.д. Особое осмысление свойства имен в социалистическую эпоху придают внедрению в идеологию общества новых понятий, которые легли в основу новых имен. Также отмечается, что русские имена имеют долгую и богатую историю.

Ключевые слова: Антропонимика, русский антропоним, имя, антропоническая система, антропонимические модели, отчество, матроним, фамилия, прозвище.

Antroponomika (yunon tilidan anthropos-inson va ?nyma -ism) - antroponimlarni o'rganish - odamlarning o'z nomlari: shaxsiy ismlar, patronimlar (otaning ismi), familiyalar, umumiy ismlar, laqablar vataxalluslar (individual yoki guruh), kriptonimlar (yashirin ismlar), adabiy asarlarning antroponimlari (adabiy antroponomika), folklordagi qahramonlar, afsonalar va ertaklarda. Antropologiya folklor va kanonik shaxsiy nomlarni, shuningdek, bir xil ismning turli shakllarini aniqlaydi: adabiy va dialekt, rasmiy va norasmiy [3, 46 c]. Har bir davrda har bir etnos o'z antroponimikon - shaxsiy nomlarning reestriga ega. Antroponimlarning jamiyati antroponimiya deb ataladi.

Antroponim, ayniqsa, shaxsiy ism, obyektning individualizatsiyasining o'ziga xos xususiyatiga ega bo'lgan boshqa ko'plab nomlardan ajralib turadi: nominatsiyaning har bir obyekt (shaxs) ismga ega. Nomlar registri cheklangan. Shaxsiy ismlar takrorlanadi, bu esa qo'shimcha nom berishga majbur qiladi. Rivojlangan jamiyatda shaxsning rasmiy nomi uning nomi formulasiga ega: antroponimlarga va umumiy ismlarga (etnonimlarga, qarindoshlik nomlariga, mutaxassislikka, kasb-hunarga, unvonlarga va boshqalarga) amal qilishning muayyan tartibi.

Ismning doimiy formulasi qadimgi Rimda ham ma'lum edi: praenomen (shaxsiy ism) + nomen (umumiy ism) + cognomen (taxallus, keyinchalik oilaviy ism) + (ba'zan)

agnomen (qo'shimcha ism), masalan, Publius Cornelius Scipio Africanus major. Hindistonda, bu formula uch (kamroq ko'proq) komponentlaridan iborat: 1-th-munajjimlar bashoratiga qarab, 2-jins yoki diniy mazhab tegishli ko'rsatkich, 3-kast nomi yoki uning o'rniga taxallusi; masalan, Rabindranat Tagor nomi quyidagi qismlardan ega: Rabindra (Quyosh xudosi), Nath(er), Thakur (er egalarining kasti). Insonning nomlanishi shakli nutq qoidalariga bog'liq.

Antropologiya nomini olib kelishi mumkin bo'lgan ma'lumotlarni o'rganadi: insoniy fazilatlarining xarakteristikasi, shaxsning otasi, oilasi, oilasi bilan aloqasi, millati, kasb-hunar turi, har qanday hududdan kelib chiqishi, mulk, kast. Sotsializm davridagi nomlarning xususiyatlari, jamiyatning mafkurasiga yangi nomlar uchun asos yaratgan yangi tushunchalarni kiritish orqali maxsus o'rganiladi[1, 59 c.].

Nazariy antroponomikaning mavzusi antroponomlarning paydo bo'lishi va rivojlanishi, ularning tuzilishi, antroponik tizimi, antroponim modellari, ma'lum bir etnosning Antroponomiyasidagi tarixiy qatlamlar, antroponomiyada tillarning o'zaro ta'siri, universaldir. Nazariy antropologiya onomastikaning boshqa bo'limlari kabi bir xil tadqiqot usullarini qo'llaydi (odamlarni nomlashning o'ziga xos shartlari, sabablari va shartlari - ijtimoiy sharoitlar, urf-odatlar, moda, din va boshqalar ta'siri hisobga olinadi).

Amaliy antropologiya turli tillarda bir ismni o'tkazish usullari, nomlardagi normaning muammolarini o'rganadi; antroponik lug'atlarni yaratishga yordam beradi. Antroponomist ro'yxatga olish organlarining ishlarida, nomlarni tanlashda, shaxsni nomlashning ayrim bahsli huquqiy masalalarini hal qilishda yordam beradi. Antropologiya tarix, etnografiya, geografiya, antropologiya, nasl-nasab, hagiografiya, adabiyotshunoslik, folklorizm, madaniyatshunoslik bilan chambarchas bog'liq. Antroponomika XX asrning 60-70-yillarida onomastikadan ajralib chiqdi. "Antroponomika" atamasi o'rniga ko'pgina tadqiqotchilar "onomastika" atamasidan foydalanganlar. Zamonaviy rus antroponik tizimida har bir kishi shaxsiy ismga ega (cheklangan ro'yxatdan tanlangan), otasining ismi va familiyasi (ularning mumkin bo'lgan soni deyarli cheksizdir)[2,32c.]. Boshqa antroponomik tizimlar mavjud edi va mavjuddir: qadimgi Rimda har bir kishi prenomenga ega edi - shaxsiy ism (bular faqat 18 ta edi), nomen - meros bo'lib o'tgan jinsning nomi va oila a'zosini tavsiflovchi merosga berilgan ism. Zamonaviy Ispaniya va Portugaliyada odatda bir nechta shaxsiy ismlar mavjud (katolik cherkov ro'yxatidan), ota va onaning familiyasi. Islandiyada har bir kishining shaxsiy ismi (cheklangan ro'yxatdan) va familiya o'rniga otasining ismining hosilasi mavjud. Xitoy, Koreya, Vyetnamda shaxs nomi bir bo'g'inli familiyadan (turli davrlarda 100 dan 400 gacha bo'lgan) va shaxs nomidan, odatda ikkita bir bo'g'inli morfemadan iborat va shaxs ismlari soni cheksizdir. Antroponik tizimlarda alohida o'ringi pokoristiklar (rus qisqartma ismlar Masha, Petya, ingliz Bill va Davy), shuningdek, laqablar va taxalluslardan iborat.

Antropologiya ma'lumotlari tilshunoslik, sotsiologiya, xalqlar tarixining boshqa bo'limlari uchun muhimdir. Ruslarning antroponik tizimi ko'p jihatdan umumiy Yevropa bilan o'xshash. To'liq ism uchta asosiy elementdan iborat: ism, otasining ismi, familiyasi. Bundan tashqari, taxallus, kichkina ism va tegishli ijtimoiy guruhlar uchun taxallus, monastir ism kabi nomlar mavjud.

Ko'pgina Yevropa madaniyatlarida bo'lgani kabi, rus tilidagi nominal formulada ham umumiy qabul qilingan adabiy va til normasi shaxsiy nom bilan boshlangan so'zlar tartiblidir, lekin u qattiq yozilmagan va ba'zi muayyan holatlarda undan chiqib ketadi, bu xato emas.

Boshqa xalqlarning rus nomlarini moslashtirish, odatda, bir yoki bir nechta fonetik o'zgarishlar va ko'pincha otasining paydo bo'lishi bilan birga keladi. Ismlar, otasining ismi va taxalluslari qadim zamonlardan beri ma'lum bo'lgan. Shu bilan birga, qadimgi manbalar har doim masihiy gacha bo'lgan ismlarni (tug'ilganda berilgan)

va taxalluslarni (keyingi davrda sotib olingan) aniq belgilashga yordam bermaydi. Rossiyada ismlar juda kech paydo bo'lib, odatda, ular ota-bobolarining nomlari va taxalluslaridan tashkil topgan. XIV-XV asrlarda birinchi bo'lib Knyaz va boyarlarning ismlari olingan. Biroq XVI asrda noma'lum boyar familiyalarning merosi juda beqaror edi. Keyin ular savdogarlar va ruhoniylarning ismlarini sotib oldilar. XIX asrning o'rtalarida, ayniqsa, 1861-yilda serflikni bekor qilgandan so'ng, dehqonlarning ismlari shakllanadi. Familiyalarni sotib olish jarayoni asosan XX asrning 20-yillariga to'g'ri keldi.

Rus antroponimining an'anaviy ravishda ishlatiladigan tarkibiy qismlari mavjud bo'lib, unda inson nomlanishining turli modellari shakllanishi mumkin:

Ism - tug'ilishda berilgan shaxsiy ism odatda bitta, ammo qadim zamonlarda bir nechta nomlar berilishi mumkin edi.

Kichraytirilgan (hipokoristik) ism - ismning norasmiy shakli, ma'lum qo'shimchalar yoki qisqartirishlar yordamida tuzilgan. (Mariya - Masha - Mashka - Many - Musya va boshqalar, Aleksandr - Sasha - Sashura - Shura - Sanya - Shurik - Iskander; Nikolay - Kolya - Kolusik-Kolyan va boshqalar) yordamida shaxsiy nomning norasmiy shakli. Otasining ismi - patronim, otaning ismini ko'rsatish. U -(b)ich, -(b) qo'shimchalaridan iborat; qadim zamonlarda zamonaviy familiyalarga o'xshash bo'lgan (bolgar tilida saqlanib qolgan).

Familiya - avloddan-avlodga erkak tomonidan meros bo'lib o'tadi. Odatda, asl rus familiyasi -ov/ -ev/ -yov (ikkinchi tuslanish asoslaridan: Petrov, Konev) yoki -in/ -in (birinchi halokatning asoslaridan: Fomin, Sinitsin); -ski / -tskiy (Rojdestvenskiy, Visotskiy); -oy (Tolstoy); kamroq -ix / -ix (Russkix, Petrovix); ruslar uchun kamroq xarakterli (boshqa Sharqiy slavyanlardan farqli o'laroq) nol qo'shimchali familiyalar (Bobyor, Vorobey va boshqalar).

Laqab - tug'ilishda berilmaydigan va muayyan o'ziga xos xususiyatlar yoki hodisalar bilan bog'liq bo'lgan shaxsiy nom. Qadim zamonlarda ko'plab taxalluslar juda barqaror va deyarli rasmiy ishlatilishi xarakterli bo'lgan (masalan, Ivan Kalita, Vasilii Yesifovich Nos - Novgorodlik posadnik kabi) lekin hozir ham laqablar norasmiy ravishda keng qo'llaniladi, ayniqsa yoshlar ijtimoiy guruhlarida, ular aslida shaxsni ko'rsatishning asosiy vositasi bo'lishi mumkin.

Rus nomlari ko'p asrlik va boy tarixga ega. Tug'ilganda va u jamiyatda ma'lum bo'lgan shaxsga tayinlangan ism. Qadimgi Rossiyada kanonik va nokanonik bo'lmagan ismlar farq qilardi. Xristiangacha bo'lgan davrda, ya'ni deyarli X asrning oxiriga qadar, Sharqiy slavyanlar orasida faqat tug'ilishda bolalarga berilgan shaxsiy nomlar ishlatilgan[7, 41c.]. XVIII asrning boshiga kelib, kanonik xristian ismlari hukmronlik qilgan, "Birovning ismi yoki taxallusi"ning noto'g'ri yoki haqoratli yozilishi "sharmandalik"da ayblanishi mumkin. Xronologik tarzda, rus antropologiyasi tarixida uch davrni ajratish mumkin.

X asrga qadar qadimgi rus tilida yaratilgan original nomlar ishlatilgan. Ular butparast slavyan nomlari edi. Ko'pgina nomlar ikki tomonlama yoki murakkab nomlar hisoblangan. Ular birlashtiruvchi unli bilan bog'langan ikkita ildizdan iborat bo'lib, ushbu nomlarning ikkinchi elementi -slav, -mir, -volod tarzida ishlatilgan. Slavyan ismlariga bir nechta Skandinaviya nomlari qo'shildi. Ular vikinglar birinchi rus knyazlari bo'lgan davrda rus tiliga kelishdi: Rurik, Oleg, Igor, Gleb, Rogvolod.

Slavyanlarning ajdodlarining shaxsiy ismlari turli xil edi. Foydalanish sohasiga ko'ra, qadimgi ruscha nomlar oila ichidagi, uy ichidagi ismlarga bo'lingan (Malyava, Xoroshuxa, Milyay) va oiladan tashqari, bunda odam oila doirasidan tashqarida, ba'zan esa qishlog'i yoki shahridan tashqarida tanilgan (Kuznech, Krupodyor, Troyejyon).

Ism insonning taqdirini belgilaydi. Bu uning ichki meni uchun kalit. Axir, Rossiyada odamning ikkita ismi borligi bejiz emas edi, biri - yolg'on, hamma uchun, ikkinchisi - maxfiy, faqat odamning o'zi va uning juda yaqin odamlari uchun. Bu an'ana yovuz ruhlardan

va yomon odamlardan himoya sifatida mavjud edi. Ko'pincha birinchi ism ataylab ko'zga tashlanmas edi (Kriv, Nekras, Zloba), yomonlardan ko'proq himoya qilish uchun edi. Axir, inson mohiyatining kalitiga ega bo'lmasdan, yomonlik qilish ancha qiyin. Ikkinchi nomning marosimi o'smirlik davrida, asosiy belgilar paydo bo'lganida amalga oshiriladi. Boshlanish marosimida yangi ism tanlandi va onaning his-tuyg'ulari va impulslari ta'siri ostida jinsidan qat'i nazar, berilgan eski ism unutiladi. Yangi mazmunli ism bolaning xarakteriga yoki ota-onasi uni ko'rishni istagan fazilatlariga mos kelishi kerak edi, agar bola zaif bo'lsa, masalan:

Bogumil - Xudoga yaxshi bo'lsin, Gosterad - mehmondo'stlik bilan ajralib tursin, Mstislav - dushmanlar ustidan qasos olish uchun mashhur bo'lsin.

Uy nomlari insonning biologik tabiati bilan chambarchas bog'liq edi. Ular chaqaloqning tashqi xususiyatlarini yoki uning xulq-atvorini aks ettiradilar (Krepish, Plaksa), otionalarning his-tuyg'ulari (Jdan, Lyubim, Ulada), bolalar tug'ilishi tartibi (Pervoy, Pervenech, Vtoroy, Tretyak, Pyatko, Shestak), tug'ilgan vaqti (Zima - qishda tug'ilgan, Sumorok - qorong'uda tug'ilgan).

Ko'pgina oilaviy ismlar so'zlardan iborat bo'lib, ular yomon ma'noga ega: Bezobraz, Gorye, Gryaznoy, Dosada, Durnoy, Zabota, Myortvoy. Ular bolani o'g'irlashni istagan "yovuz kuchlar"ni aldash uchun "yomon ko'zdan" asrash uchun berilgan. Xuddi shu sababga ko'ra, bolalar qimmatbaho narsalarni ifodalovchi so'zlari tomonidan yaratilgan nomlar deb atalar edi: Truxa, Mochalo, Gorshok, Oshmyotok, Churban. Qadimgi slavyanlar "yovuz ruhlar" bunday "keraksiz narsalar"ga e'tibor bermasligiga ishonishgan. Ba'zi nom-talismanlar inkorni o'z ichiga olgan: Nekras, Neustroy, Nyexoroshko va hatto Nenash (bolani o'g'irlashni istagan kishi, bu bizning farzandimiz emasligini bilsin: avval uni kim kimdan o'g'irlaganini toping).

Oila ichidagi nomlarning massasi hayvonlar, qushlar, hasharotlar, o'simliklar nomi bilan bog'liq edi. Shubhasiz, tabiatga yaqin bo'lgan qadimgi odamlar o'zlarini yaqindan bog'liq deb hisoblashgan. Bu ismlar Bloxa, Gornostay, Gus, Jaba, Komar, Kon, Lisa, Sobol, Solovyey, Shuka, shuningdek, Beryoza, Gorox, Dub, Klyon, Klyukva, Krapiva, Ryepa, Sliva, Yagoda. Ular ko'plab rus familiyalariga asos yaratdi. Kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, ismlarning aksariyati tasodifiy so'zlar emas edi. Quyidagi nomlar Volk, Medved, ular qo'riqchi sifatida berilgan: bo'ri yemasligi uchun, ayiq ko'tarmasligi uchun. Odamlar so'zning sehrli kuchiga juda ishonishgan: axir, bo'ri o'z bo'risini yemaydi. Burya, Groza ismlari ham qo'riqchi edi shunda bola elementlarning g'azabidan o'lmaydi. Oziq-ovqat nomidan ko'plab nomlar tashkil etilgan: Blin, Borsh, Braga, Kasha, Krupa, Salo va boshqalar. Ba'zi oilalarda tematik jihatdan o'xshash nomlar bilan nomlashning o'ziga xos an'analari paydo bo'ldi: Pirog Oladin, Mochalo Likov, Yagnish Baranov, Skvorech Solovyov va boshqalar.

Bolalar oilasida ko'pincha nomlarning mehribon shakllari deb atalgan: Desyatik, Nyenashka, Volchonok, Osmunya nomlarning o'ziga xos "uyalari" paydo bo'ldi. Shunday qilib, Medvyed shaklidan Medvedik, Medvedko, Bik shaklidan - Bichok, Bichko, Bichonok, Bichura, Bicha, Bichutka, Vtoroy shaklidan esa - Vtorak, Vtorusha, Vtorunya. Bunday mehrlilik shakllarning aksariyati zamonaviy nomlar tarkibida saqlanib qolgan: Komarov, Komarikov; Kotov, Kotikov, Kotkov; Naydyonov, Naydyonkov.

Turli qabilalarga mansub slavyan ajdodlarining oilaviy nomlari har safar yangidan shakllanmagan. Qadimgi rus davrida ular maxsus sohada ishlatiladigan an'anaviy so'zlar edi. Xuddi shu va juda o'xshash ismlar hali ham Janubiy, G'arbiy va Sharqiy slavyanlar orasida topilgan bo'lsa-da, ularning keyingi tarixi turli xil bo'lib, boshqa tillar, madaniyatlar va dinlarga ta'sir ko'rsatdi. Bu shuni anglatadiki, qadimgi slavyan nomlari slavyan tillarining har birida emas, balki undan oldin - slavyan davrida shakllangan. Ayniqsa, qadimiy ikki asosiy nomlar mavjud. Ular orasida - slav bilan tugaydigan erkaklar nomlari: Velislav,

Vladislav, Voislav, Radislav, Rostislav, Svetislav, Svetoslav, Svyatoslav, Iverdislav, Xranislav, Yaroslav;

- mir: Velimir, Vladimir, Drujimir, Zvezdomir, Krasimir, Lyubomir, Pravdomir, Svetomir, Stanimir, Xranimir; -lub: Dobrolyub, Drujyelyub, Miroylyub; -zar: Velizar, Luchezar, Svetozar, Tsvetozar; -volod: Vsevolod; va tegishli ayol nomlari -slava, -mira, -zara, -vlada: Velislava, Voislava va boshqalar.

Bu nomlar oila ichidagi va oilaviy bo'lmagan oilalar sifatida ishlatilishi mumkin edi, chunki ularning ko'pchiligi juda mazmunli va oila ichidagi yagona oila nomlari kabi keng tarqalmagan.

Omon qolgan yozuvlardan parchalanish tufayli qadimgi rus oilasidagi nomlardan foydalanish chastotasini hisoblash qiyin. Shunga qaramay, ularning eng ko'p chastotalarini ro'yxatlashingiz mumkin. Shunday qilib, nomlarning qiyosiy taqqoslanishi A.V.Suslovaning N.M.Tupikov va S.B.Veselovskiyning lug'atlariga ko'ra amalga oshirildi. Ular, ayniqsa, keng tarqalgan deb hisoblashadi: Vorobyey, Jdan, Juk, Zayats, Istoma, Krivoy, Lyubim, Pervoy, Posnik, Pyatoy, Rusin, Smirnoy, Tomilo, Tretyak, Ushak, Chernoy; Belyay, Besson, Bulgak, Bik, Veshnyak, Vtoroy, Dobrynya, Dolgoy, Malish, Tolstoy; Bajen, Boran, Belka, Beloy va boshqalar.

Kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, ko'pchilik odamlar o'zlarining uy nomlari ostida keng tarqalgan Belyash, Jdan, Milyay, Vereshcha, Sovuq, Tretyak. Buning tasdig'i quyidagi familiyalarda topilgan: Belyashyov, Milyaev, Jdanov, Vereshagin, Morozov, Tretyakov. Ammo oila ichidagi nomlarning soni cheklangan. Ular ko'plab oilalarda takrorlangan va har doim katta jamoalarda odamlarni ajratish uchun yetarli vosita bo'lib xizmat qila olmadilar. Oiladan tashqari tushuntirishlar kerak edi: qaysi Belyash, Jdan kim, kimning Milayi, Vereshchaga qayerdan? Tretyak kimniki? Bu savollarga javoblar ikkinchi, qo'shimcha nomlar edi: Belyash Krasnoy, Jdan Jivodyor, Milyay Kuznets, Vereshaga Pustobay, Tretyak Zarechnix. Bu yerda insonni o'z oilasi va oilasi bilan bog'laydigan so'zlar unga axloqiy, ishchi, jismoniy va boshqa fazilatlarini belgilab berdi. Ular eski rus nomlarining ikkinchi guruhini tuzdilar.

Bolgar tilining Makedoniya dialekti IX asrda avliyolar Kiril va Mefodiy tomonidan cherkov tili darajasida qurilgan. Va shu vaqtdan boshlab barcha pravoslav slavyanlarining diniga aylandi. Bu til eski slavyan tili sifatida tanilgan.

Vizantiya nomlari (yunon, qadimgi yahudiy yoki lotin tilidan kelib chiqishi) Sharqiy slavyanlar orasida cherkov slavyan shaklida tarqaldi.

Bolaga rasmiy cho'qintiruv nomi bilan bir qatorda, XVII asrga qadar davom etgan yana bir cho'qintirilmagan nom berildi. Ular dunyoviy nomlar yoki laqablar.

Onomastikada kalendardan tashqari nom atamasi uchraydi. Bu cherkov kalendarida topilmaydigan ismni bildiradi. Faqat nasroniy nomlari bor edi. Agar cho'qintiruv nomi majburiy bo'lsa, chunki ular har bir bolani cho'qintirgan bo'lsa, unda laqab majburiy emas edi.

XVII asrdan keyin Rossiyada ko'plab qadimgi butparast slavyan va Skandinaviya ismlari yo'qoldi. Bu nomlar faqat cherkov tomonidan e'tirof etilgan avliyolarga tegishli bo'lsa, cho'qintiruv ismi bo'lishi mumkin edi. XI-XII asrda bir necha knyazlar avliyolar qatoriga kiritildi. Ularning barchasi nasroniy nomlari ostida kanonlashtirildi: Vladimir Vasiliy, Boris Roman sifatida, Gleb David kabi, Vsevolod Gavriil, Igor Georgiy kabi. Lekin ularning nasroniy ismlari unutiladi va endi ular faqat butparast nomlar ostida avliyolar sifatida tanilgan.

Keyinchalik cherkov boshqa to'rtta slavyan nomini tan oldi - Yaroslav, Mstislav, Rostislav va Svyatoslav. So'ng cherkov yana ikkita nomni tan oldi -Vyacheslav va Oleg. Ushbu istisnolardan tashqari barcha rus nomlari cherkov slavyanlari, ya'ni Vizantiya-yunon kelib chiqishi edi.

Rossiyada uzoq vaqt davomida insonga faqat cherkov nomi berilishi mumkin edi. 1917-yildan beri bolani har qanday nom bilan chaqirish mumkin bo'ldi. Shu vaqtdan boshlab, hozirgi kungacha davom etadigan oxirgi davr boshlandi.

Otasining ismi (patronim) - ota ismidan bolaga tayinlangan umumiy nomning bir qismi. Patronimik nomlarning o'zgarishi ularning tashuvchilarini va uzoq ajdodlari - bobolar, katta bobolar va boshqalar bilan bog'lashi mumkin.

Dofamil davrida ism-sharifni nomlash insonni yanada aniqroq identifikatsiyalash, ya'ni zamonaviy nomlar bilan bir xil ijtimoiy funktsiyani amalga oshirish maqsadlariga xizmat qildi. Otasining ismi-patronim, otasining ismiga bo'lgan ko'rsatma. Rus tilida -(v)ich, -(v)na qo'shimchali familiyalar; qadim zamonlardagi -ov, -in qo'shimchali familiyalar ham zamonaviy familiyalarga o'xshash bo'lgan (bolgar tilida saqlanib qolgan). Nominal formulaning bir qismi sifatida, otasining ismi uch funktsiyani amalga oshiradi: ismni to'ldiradi, o'z egasini (familiyaga qo'shimcha ravishda) ismdan ajratib turadi, oila (ota - o'g'il) bilan qarindoshligini aniqlaydi va hurmat (xushmuomalalik shakli)ni ifoda etdi. Biroq -ov / -ev qo'shimchali otasining ismi shakllari faqat ish yuritish nutqida, rasmiy hujjatlarda, ruhoni nutqida ishlatilgan. Norasmiy vaziyatlarda, kundalik hayotda rus xalqi bir-birlarini ismlari va otasining ismi bilan bizga hozir tanish bo'lgan shaklda chaqirishdi: -ovich, -evich, -ovna, -evna, -ich, -inichna. Ba'zan u hatto ism o'rniga ham ishlatilgan.

Otasining ismini shakllantirish. Otasining ismini sharifda o'zgartirish shakli turli yo'llar bilan amalga oshirilishi mumkin. Misol uchun, rus tilida otasining ismini shakllantirish uchun sufizm usuli qo'llaniladi. Rus shariflar juda erta ishlatila boshlandi; bu haqida birinchi marta 945-yilga to'g'ri keladi. Biroq, XIII asrga qadar otasining ismini ishlatish darajasi past edi.

Zamonaviy rus tilida -ovich bilan tugaydigan erkak sharifining shakli (yumshoq undosh -evichdagi asoslardan keyin) qadimgi rus knyazlari sharifiga borib taqaladi. Oddiy odamlar bunday sharifdan foydalanish huquqiga ega emas edilar.

XVI asrdan boshlab, Ovichning nomi alohida imtiyoz deb qaraldi, noma'lum kishilarga bunday huquq shoh tomonidan va maxsus xizmat uchun berildi. Shunday qilib, 1610-yilda podshoh Vasiliy Shuiskiy Stroganov savdogarlarining Ural va Sibirni Moskva davlatiga qo'shilishidagi yordami uchun minnatdorchilik sifatida Maksim va Nikita Stroganovlarga, ularning avlodlari -vich bilan yozishni buyurdi va taniqli odamlarning maxsus unvonini berdi. XVII asrda Stroganovlar bu nomga ega bo'lgan yagona savdogar edi.

Rossiyada soxta, ya'ni noma'lum kishilarning sharifi dastlab tegishli nomdan mulkiy sifatlarning qisqa shakli sifatida shakllangan, masalan, Ivan Petrov o'g'li yoki keyingi versiyada Ivan Petrov; Fyodor Lukin o'g'li - Fyodor Lukin. Bir nuqtada, sharifi irsiy nomga aylanishi mumkin, shunday qilib, Ivan Petrovning o'g'li - Vasiliy Ivanov Petrov o'g'li, uning nabirasi-Nikolay Vasilev Petrov o'g'li va boshqalar.

Tarixiy jihatdan, otasining ismi bir necha toifaga bo'lingan edi. Qullarni umuman sharifi yo'q edi. Faqat olijanob odamlar yarim sharifni oldilar: Piter Osipov Vasilyev. -ich qo'shimchali shariflar, keyinchalik ular zodagon shaxslarning sharifi belgisiga aylandi. Shunday qilib, -ich shariflardan ajralib turdi, hajmda qo'shimcha bo'lishni to'xtatdi va mustaqil ravishda qo'llanila boshlandi, -ich unvon sifatida qabul qilina boshladi, chunki "de" (frantsuz tilida), "fon" (nemis tilida), "van" (Gollandiyada) so'zining unumdorligini ko'rsatadigan nom sifatida qabul qilindi. Ushbu qoidaga muvofiq, -vich qo'shimchasi bilan faqat rus shohlari mukofotlanishi mumkin edi.

Pyotr I hukmronligi davridan boshlab - "Sharif" ustuni barcha hujjatlarda majburiy bo'lib qoladi. Yekaterina II davrida sharifning turli shakllaridan foydalanish qonuniy ravishda belgilandi. Petrovskiy unvonlari jadvaliga muvofiq tuzilgan uning "byurokratik ro'yxati"da birinchi besh toifadagi shaxslarning sharifi -vich bilan yozilishi, oltinchidan

sakkizinchigacha bo'lganlar yarim sharif bilan, qolganlari esa faqat ismlari bilan deb nomlanishi ko'rsatilgan.

Shunisi e'tiborga loyiqki, zamonaviy rus tilida sharifi ikki shaklda shakllangan va ularning ikkalasi ham oddiy odamlarning sharifiga o'xshaydi:

Undosh bilan tugagan erkak ismlaridan yasalgan shariflar asos nomini egalik sifatdoshining qisqa shakliga o'girib, unga -na oxiri qo'shilishi bilan yasaladi: Boris-Borisov-Borisovna, Andrey - Andreev - Andreevna.

Unli tovush bilan tugagan erkak ismlaridan yasalgan shariflar asos nomini egalik sifatdoshining qisqa shakliga o'girib, unga -ichna oxiri qo'shilishi bilan yasaladi:

Luka - Lukin - Lukinichna, Foma - Fomin-Fominichna. Rus tilida tez - tez bo'lgani kabi, bu qoida ham istisnolar bor: masalan, Zosima - Zosimin, lekin Zosimovna, Nikita - Nikitin, lekin Nikitichna, Savva-Savvin, lekin Savvichna. Bu erda sharifning mezoni qulayligi va eufoniyasidir: Zosiminichna yoki Savvinichna aniq quloqni kesadi.

Matronim (yunon. - matronimikus; xalq tilida-..... - metronimikus, so'zlashuv nutqida-matchestvo) - ona nomi bilan bolaga tayinlangan umumiy nomning bir qismi. Onadan o'tgan matronim otadan o'tgan sharifning (patronim)ning teskarisidir. Skandinaviya mamlakatlarida onadan bo'lgan ikkinchi ismi o'g'il bolalar uchun-son (o'g'il) va qizlar uchun-dotter (qizi) qo'shimchasini qo'shib tuzilgan.

Skandinaviya matronimining eng yorqin misoli Sven Estridson (XI-asrda Daniya qiroli). Rossiyada XII asrda Shahzoda Oleg Nastasich.

Rus familiyalari-bu shaxsning muayyan jinsga tegishlilikini ko'rsatuvchi meros qilib olingan rasmiy nomlar. Familiya, shubhasiz, nominal formulaning asosiy tarkibiy qismi edi, chunki u, xususan, tug'ilishning yanada aniq xabardorligi, uning ifodasi bo'lib xizmat qildi. Odatda, rus familiyalari bir xil edi va faqat erkaklar liniyasi orqali uzatilardi. Ko'pincha familiyalar qaysidir ma'noda ajralib turadigan, boshqa hududga ko'chib o'tgan, mulk egasi yoki ayniqsa katta oilaning boshlig'i bo'lgan oila a'zosining laqabi yoki otasining ismiga asoslanadi.

Turli xil ijtimoiy qatlamlarda nomlar turli vaqtlarda paydo bo'lgan. Odatda ular o'zlarining mulklari nomlari bilan berilgan: Tverskaya, Vyazemskiy. Ularning orasida xorijiy, ayniqsa, Sharqiy kelib chiqishli familiyalar ko'p, chunki ko'plab zodagonlar chet el yurtlaridan shohga xizmat qilish uchun kelgan. Dvoryanlar familiyalarini shakllantirish usullari (qadimgi zodagonlar oilalarining familiyalari va martabalar jadvali kiritilgandan keyin zodagonlarga martaba sifatida xizmat qilgan oilalar) xilma-xil edi. Kichik guruhdagi familiyalar o'zlarining hukmronligining nomlaridan kelib chiqqan qadimiy Shahzoda oilalarining nomlari edi. XIX asrning oxirigacha Rurikdan kelib chiqqan ushbu urug'larning beshtasi saqlanib qolgan: Mosalskiye, Yeletskiye, Zvenigorodskiye, Rostovskiye (oxirgilarni odatda ikkita familiyasi bor edi) va Vyazemskiye. votchinnomlaridan Baryatinskix, Beloselskix, Volkonskix, Obolenskix, Prozorovskix, Uxtomskix va boshqalar. XVIII-XIX asrlarda xizmatkorlar va savdo odamlari nomlari paydo bo'ldi. Ular ko'pincha tug'ilish faktiga oid geografik tushunchalarni aks ettirgan. Ruhoniylar familiyalarni faqat XVIII asrning o'rtalaridan boshlab olishni boshladilar, odatda cherkov nomlaridan tashkil topgan (Preobrajenskiy, Nikolskiy)

XIX asrning o'rtalarida, ayniqsa 1861-yilda krepostnoylik huquqi bekor qilingandan so'ng, dehqonlarning familiyalari (pomeshchiklarning familiyalari, aholi punktlari nomlari, taxalluslar, otasining ismidan) shakllandi, ba'zilarida esa faqat XX asrning 30-yillarida paydo bo'lgan.

Bir yoki ikkita shaxsiy nomdan tashqari, odamni patronim bilan belgilash odamlarni aniqlashga yordam berardi. XVI asrdan boshlab ikkita patronimdan birini doimiy irsiy nomga, ya'ni familiyaga (Ivan Semyonovich Gorbachyov) o'zgartirish jarayoni boshlandi. Bu jarayon XVI asrda amalga oshirildi va dastlab yuqori ijtimoiy qatlamlarning oilalariga

ta'sir ko'rsatdi.

Morfologik nuqtayi nazardan, ruscha familiya ot yoki sifatdoshdir. Va shunday qilib, u qo'shimcha, urg'u bilan tavsiflanadi va kelishikli bo'lishi mumkin.

ov / -ev bilan tugaydigan barcha rus familiyalari patronomik hisoblanadi, ya'ni ular otaning nomidan shakllanadi: Ivanov, Petrov, Sidorov, Nikolayev. Bu ko'plab nomlar uchun ham to'g'ri. Biroq ularning orasida ayol nomlaridan tashkil topgan kichik guruh bor-bu matronomik familiyalar, chunki ular matronim (onaning ismi) dan tashkil topgan. Bunday nomlar nikohsiz tug'ilgan bolani ko'rsatdi: Nastasin, Natalin, Marinin, Raykin, Galkin, Apraksi. Tatyanchev, Katerinov.

Matronimik familiyalar odatda ayollarning cho'qintiruv nomidan tashkil topgan. Lekin ular, shuningdek, kasb-hunar nomlari (Pryaxin) yoki yer nomidan (Gorojankin) yoki laqablardan (Babushkin, Knyajnin) paydo bo'lishi mumkin. Matronimlardan kelib chiqqan ruscha familiyalar ko'p emas, ammo ular bor, masalan: Katin, Annushkin, Lenin, Mashkov va boshqalar mavjud.

Matronimlardan tuzilgan ukrain familiyalari ham mavjud, masalan, Katerinich, Xivrich, Marinich (Katerina, Xivri, Marina nomlaridan), Ivanishin (Ivanich ayol laqabidan). Ayol ismlaridan tashkil topgan familiyalar eng keng tarqalgan yahudiy familiyalaridan biridir - Sorin (Sore), Dvorkin, Dvorkovich (Dvorke), Haikin (Hayke), Estrin (Esterdan), Rivkin (Rivka), Roxlin (Roxldan), Leykin (Leyke, Gitlin (Gitl), Raykin (Rayke), Galkin (Gali) va boshqalar.

Shunday qilib, rus nomlari ko'p asrlik va boy tarixga ega. Tug'ilganda va u jamiyatda ma'lum bo'lgan shaxsga tayinlangan ism. Qadimgi rus nomlash uslubiga ko'ra, deyarli har bir rus tilida ikkita ism - cho'qintiruv va ikkinchisi (oilaviy, dunyoviy) bo'lishi mumkin.

Иқтибослар/Сноски/References

- 1.Белецкий, А.А. Теория лексикологии и языкознания: Ономастика. - Киев, 1989. (Beletskiy, A.A Leksikologiya va nazariya tilshunoslik: onomastika. - Kiyev, 1989.)
- 2.Бегматов Э. Узбекская ономастика: библиография. - Ташкент, 2008. (Begmatov, E. O`zbek onomastikasi: bibliografiksharh. - Toshkent, 2008.)
- 3.Бегматов Э.А. Антропонимика узбекского языка: дисс.канд.фил.наук. - Т., 1965. - 180 с. (Begmatov E.A. Antroponimika uzbekskogo yozika: diss.kand.fil.nauk. - T.,1965. - 180 s.)
- 4.Бегматов Э.А. Отношение этнонимов в системе языковой ономастики // Вестник Хорезмского Мамун академии. 2007. №2 Урганч. (Begmatov E.A. Etnonimlarning til onomastik tizimiga munosabati // Xorazm Ma'mun akademiyasi axborotnomasi. 2007.№ 2 Urganch).
- 5.Реформатский А.А. Топонимика и транскрипция. - М : Наука, 1994. (Reformatskiy A.A. Toponimika va transkripsiya. - M : Nauka, 1994).
- 6.Суперенская А.В. Терминология и ономастика. - Рига, 1993. (Superanskaya A. V. Terminologiya va onomastikai. - Riga, 1993.)
- 7.Суперенская А.В. Теория общего имени. - М: Наука,1993. (Superanskaya, A. V. Ismning umumiy nazariyasi. - M: Nauka,1993).